

Izkušaj vseh dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2637 E. Lawrence av.
Office of publication:
2637 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4686.

LETO—YEAR XV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 18. avgusta (Aug. 18) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 193.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ŽELEZNIČARJI SO SE POTRUDILI ZARADI SPORAZUMA.

AKO SE SPORAZUM ODLAŠA, NI NJIH KRIVDA.

In če pojde tako naprej, ne bo v trideset dneh ene dobre lokomotive v deželi.

Washington, D. C. (Federated Press). — Predsedniki organizacij prometnih uslužbenecv so odšli v Belo hišo zopet, ko je napočila ura preizkušnje v železničarski stavki. To so storili v interesu naroda. Občutili so potrebo, ako se ne ustvari sporazum, da nihče ne more ustaviti polne paralize v železniškem prometu v Združenih državah, kajti jasno je, da se je paraliza že pričela okrog Skalnatega gorovja in se giblje proti vzhodu.

„Ako vlada ne stori ničesar in pusti, da se boj dovrši do končne odločitve, kot se je glasila zadnja beseda iz Bele hiše in kot govorijo železniški predstavniki, tedaj so znamenja tukaj, da bomo tudi mi izvršili svoj del v tem boju,“ je rekel neki odbornik v glavnem stanu društva strojnikov, ko so bili predsedniki organizacij železniških delavcev na seji v ponedeljek. „Ako hočejo železniški delavcem prerezati vratove, tedaj bodo na nogah, ko se to zgodi. In vai bodo obrnjeni v eno in to smer.“

Vesti, ki poročajo, da so prenehali prometni uslužbeneci z delom v Kaliforniji, Arizoni in v drugih državah, so tukaj sprejeli z zadovoljstvom. Lokalni voditelji stavke so izjavili, da v trideset dneh ne bo v deželi lokomotive, ki bo varna za obratovanje. In povdarjajo, da bo parašajajoče in stopnjevanje vstavljanje vlakov po enem tednu povzročilo splošno zahtevno, da kompanije sklenejo mir s organiziranimi delavci.

Od ure do ure so bili prometni uslužbeneci v minoletem tednu pogumni bližje in bližje do splošne ustavitve dela, kar železniška oprema razpada hitreje in hitreje. Delavne pogodbe amatroja prometni uslužbeneci za javljene, dokler se lahko vlaki kretajo varno, ako pa te varnosti ni, tedaj postanejo tudi delavske pogodbe neveljavne. Posebno vročerkvni postajajo na jugu in na zapadu oboroženi stražniki, ker pri ljudstvu niso priljubljeni. Streljanje na dan dnevnem redu in prometni uslužbeneci niso varni svojega življenja, kadar prihajajo na kolodvor, ali če ga zapuščajo. Na tisoče strojevodij, kurjačev, sprevednikov in zaviračev je prenehalo z delom. Drugi tisoči so pripravljeni, da prenehajo z delom, ko razmere postanejo take, da niso varni svojega življenja. Mogoče se zgodi, da preneha z delom v trideset dneh štiri sto tisoč prometnih nastavljenecv.

Predsednikova brzojavka z oziranjem na vlakospremno osebo na glavnem kolodvoru v Needlesu, nahajajočem se v kalifornijski puštini, ki ni hotelo opravljati službe pri parašajarskem vlaku, je povzročila veliko napetost med članii štirih bratovščin prometnih uslužbenecv, ker pokazuje, da nanj vplivajo železniški ravnatelji. Warren S. Stone, predsednik Bratovščin železniških strojevodij, je v soboto pokazal Hardingu veliko zbirko brzojavk in pisem iz zapada, ki pripovedujejo in poročajo, da je oprema nevarna in da bodo strojevodje odklonili opravljati službo s tako opremo, dokler ne bo popravljena. Kasneje so železniški predstavniki povedali Hardingu, da se oprema nahaja v dobrem stanju. Njegova brzojavka pokazuje, da en verjame več železniškim predstnikom kot pričevanju železničarjev.

Razne konfuzije in dolgotrajna pogajanja so povzročila, da organizacije železničarjev menijo, da mora biti to zadnja vojna s privatnimi kapitalisti v železniški industriji. Plumbv načrt za nacionalizacijo in demokratsko upravo železnice mora postati zakon, ako se hočejo železničarske organizacije izogniti v bodočnosti napadu organiziranih kapitalistov, ki pride v dveh ali treh le-

STRAHOVLADA V INDIJI SE NADALJUJE.

JEČE SO POLNE, NACIONALISTIČNI ČASNIKI POTLAČENI.

Revešem, ki nočejo plačati davkov, potigajo borne koč.

Chicago, Ill. (Fed. Press. T. Das). — Odkar so aretirali Mahatma M. K. Gandhija, je indijska vlada pričela nastopati bolj ostro. Zunanji svet le malo izve o teh preganjanjih v Indiji. V Punjabu je bilo vrženih v ječo okoli pet tisoč oseb. Vlada se poslužuje nove metode, da drobi in uničuje konstruktivno delo razsodišč. Člani takih razsodišč so obtoženi, da izvršujejo nepostavne čine.

Predvsem pa preganjajo najbolj ugledne indijske nacionalistične liste. Urednik in izdajatelj lista „Young India“, Gandhijevega lista sta bila aretirana. To se je dogodilo tudi uredniku in izdajatelju lista „Independent“ in izdajateljem drugih listov. Britska vlada je napravila alijanco z nekaterimi domačimi princii, ki divjajo proti vsem elementom, ki so za svobodno Indijo. To potrjuje, da so vsi principi enaki. Pripravljeni so podpirati vsakega, ki jim obljubi krasno in brezdelno življenje.

„Maharatta“ izjavlja dne 4. junija, da so vojaški požgali 640 bornih koč, lastnino siromakov, ki niso hoteli plačati davkov.

Komitej vseindijskega kongresa se je sestel prvikrat dne šestega junija. To zborovanje je bilo prvo po aretaciji Mahatma Gandhija. Namen sestanka je bil, da se razpravlja o položaju. Radikaleci v Indiji, pravi nacionalisti v Bengaliji, Punjabu in v Združenih provincah zahtevajo nesodelovanje v vseh formah in se poslužujejo pasivne rezistence skoraj v vseh oblikah. V vseh krajih zahteva ljudstvo, da se javno proglasi neodvisnost od britskega cesarstva.

Delavski nepokoj v Indiji je stalen. Stavke so nekaj navadnega v vseh krajih dežele in v vseh industrijah. Stavka na vzhodni indijski železnici je ustavila železniški promet v severni Indiji. Stavka je bila popolna, kajti vozili niso pasažirski in tovorni vlaki ki skozi dva tedna. Stavka mornarjev v Kalkuti se je silno razvila, katere se je udeležilo do petdeset tisoč pristaniških delavcev, čolnarjev, mornarjev in kurjačev.

Indijska vlada se trudi, da ustanovi liberalno federacijo Indije. Upanje vlade je v ustanovitvi močne stranke po vzoru irskih privržencev proste države, da z njih pomočjo uniči gibanje za neodvisno Indijo.

UČINEK STRUPA "MESEČINE".

Chicago, Ill. — Na obrežju reke Chicago pri Franklin in Carroll cesti so našli dva nepoznana moža, enega mrtvega in drugega umirajočega vsled zastrupljenja po "mesečini". Poleg njiju sta ležali dve izpraznjeni steklenici "mesečine". Našel ju je nek uslužbenec na krovu parnika South Haven parobrodne družbe in o tem takoj obvestil policijo, ki ju je odpremila enega v mrtvašnico in drugega v okrajno bolnico.

JOHN WILBURN SPOZNAN KRIVIM V SODEBI PROTI RUDARJEM.

Charleston, W. Va. — John Wilburn, ki je bil obdolžen, da se je udeležil pohoda oboroženih rudarjev v okraj Logan pred enim letom, je bil po okrožnem sodišču spoznan krivim. Sodisce je razsodilo, da je kriv umora druge vrste v zvezi z umorom deputi šerifa J. C. Goreja v Loganu.

tih. Prihodnja vojna bo mogoče ugrožala delavske enotnost in slogo. Odborniki vseh železničarskih organizacij so pri volji po sklenjenem premirju pričeti bitko za pravi odpomoček proti temu zlu. Stopili bodo pred ljudstvo, da ljudstvo prevzame odgovornost za nacionalizacijo železnice, da bodo na železnica pošteno delavne razmere in da bodo železničarji prejeli pošteno mezdo.

PARASITIČNI SLOJ ZA PRAVLJA DENAR Z OBEMA ROKAMA.

DELAVCI IN SIROMAKI PA STRADAJO V EVROPI.

Taka protialovja ustvarja kapitalistični gospodarski red.

Dunaj, Avstrija. — Socialistični dnevnik "Arbeiter Zeitung" je prinesel dolg članek, v katerem zagovarja zaključek mestnega občinskega sveta, s katerim mesto odklanja nadaljno ameriško podporo. Članek pravi, da je ameriška podpora dobrodošla v temnih dnevih po vojni in bila je veliko vrednost, ali taka podpora postane poniževalna, ako je trajna. Ako ima Dunaj denar za luksuz in potrat, tedaj morajo Dunajčani skrbeti tudi za svoje otroke.

Članek razgaljuje, da imenoviti sloji, buržoazija in nekdanji mogotno plemstvo, žive v potrti in izobilju, delavno ljudstvo in vojne sirote pa trpe pomanjkanje. Ako je na eni strani preveč, na drugi pa premalo, tedaj je dolžnost tistih, ki imajo preveč, da skrbijo za one, ki imajo premalo.

Deauville, Francija. — To staro francosko kopališče s svojimi igralnicami in kazinom je v današnjih dneh prava Sodoma in Gomora. Sem prihaja parazitni sloj z vsega sveta in denar se meče proč z obema rokama. Ženske se vozijo okoli posute z briljanti v prezorni toaleti in v ogromnih avtomobilih, okinanih s svečkami evetleicami.

Vsako sezono se zbirajo tukaj ljudje, ki zapravljajo denar, za katerega jim ni bilo treba delati. In letošnja sezona ni boljša od drugih, ampak zd se, da so bogati razpisniki in zapravilci kar ponoreli, kajti denar nima v njih rokah prav nobene vrednosti. Razpisniki so prišli sem tudi letos iz vseh krajev. Tu so Američani, Rusi, Francozi, Italijani, zapravilci iz Južne Amerike in Južne Afrike. Igra se za denar na kvarte in visoke vsote. V igralnicah leže na mizi bankove v velikih kupih, ki predočujejo zbirko denarja vsega sveta. Tu so nakupljeni ameriški dolarji, tam francoski franki, drugje italijanske lire, tam pa zopet angleški šterlingski funti.

Po dvesto milijonov frankov (okoli dva milijona dolarjev) se zastavi pri eni igri. Igra se v kazinu vsi noč. Parazitni sloj prihaja že ob dveh popoldne v kazino, kjer ostane do prihodnjega jutra do osmih, na kar se razgubi po svojih bivaljskih, da prospe jutro, ko med tem pa že delavci davno garajo po vsem svetu v tovarnah, rudnikih, transportnih podjetjih, na polju in drugje, da nam zajeduhom ne zmanjka denarja za njih potratno življenje.

Pravi razpisniki med razpisniki so Anibal Demessa, kubanski sladkorni baron, Andre Citroen, francoski avtomobilski magnat, francoska baronesa Derlanger, člani francoskega plavokrvnega postopakega krožka, ki je bila preje navadna mrs. P. Cooper Hewitt. Dalje mrs. Egger, pripadnica angleškega parasitičnega sloja, Jean Patou, ki ima v Parizu nastavljenih na stotine šivilj, da garajo in stradajo.

Ko je bil oni dan zopet ples okoli igralniške mize, so stali tam tudi ameriški milijonarji. Neki Američan je vprašal drugega Američana, nekega newyorškega borznega mešetarja, zakaj se ne udeležijo igre. "Previsoko gre", je odgovoril ameriški milijonar.

Pri mizi so pa sedele znane napoleone demimondke in njih prsti, posuti z dijamanti in briljanti so se igrali z nakupljenimi bankovci. Poleg njih so sedele profesionalne plesalke in leno jemale cigarete iz škatelj, ki so bile delane iz platine.

Da, gospodim in gospeim ni dolgčas med igro, prinašajo natankarji pridno na mize šampanjca in druge pijače. In kadar gre ta zajeduška gospoda domov, da leže k počitku, tolaži svoje razdražene živce z morfijem in kokainom, da lahko zaspi. Morfij in kokain sta za te zajeduhe potrebni (Dalje na 3. strani.)

POLOŽAJ NA ŽELEZNICAH NEKOLIKO UBLAŽEN.

PREDSEDNIK JE ZADRŽAL SVOJO POSLANICO NA KONGRES.

Zastopniki železničarjev in železniških magnatov so se sešli na konferenci.

Washington, D. C. — Položaj na železnica se je nekoliko ublažil in dovedno je izginila tista napetost, ki je bila opaziti zadnje dneve. V političnih krogih govorijo, da predsednik Harding mogoče počaka nekaj dni s svojo poslanico na kongres o položaju v industriji. To se je baže zgodilo, ker so predsedniki železničarskih organizacij odpotovali v New York, da se tam snidejo z železniškimi predstavniki na konferenci, na kateri se otvorijo pogajanja.

Politikarji vidijo, da je predsednik spremenil svojo taktiko in odložil poslanico na kongres, v raznih znamenjih.

Tako je na pr. Harding v pismu na Molhorda, predsednika meddržavne trgovske komisije, odgovoril, da se morajo svezni zakoni, ki se nanašajo na pregledovanje lokomotiv in druge železniške opreme, spojnjevati do pike, čeprav bo zaradi tega precej sitnosti za ljudstvo.

V Clevelandu so zastopniki rudarjev in premogovniških podjetnikov podpisali mirovno pogodbo, od katere pričakujejo, da tvori podlago za popoln sporazum na premogovnem polju.

Voditelji železničarske stavke so zadovoljni s pismom, ki ga je predsednik naslovil na McChorda. Poročila voditeljev železničarske stavke o stanju, v katerem se nahaja železniška oprema, je seveda vplivalo na Hardinga, da je prišel do prepričanja, ako se izvedejo zakoni za pregledovanje železniške opreme, da zastane železniški promet, ne da bi bilo treba odrediti splošne stavke.

Izravnavna spora v premogovniški industriji je vplivala tudi ugodno na položaj na železnica. Od vseh krajev je prihajala zahteva po premogu. Zahtevali so ga industrijalci in ljudstvo. To je bil tisti pritisk, da so najbolj trgoglavi železniški magnatje morali odnehati od svojega priljubljene konjčka — starostnih pravice.

ALI SE OBČINSKI OBRAT ČESTNIH ŽELEZNIK IZPLAČA?

Detroit, Mich. — Ljudstvo v Detroitu se je naveličalo paševanja cestnoželezniških baronov in je glasovalo za pooblaščenje čestnih železnice, čeprav so velebizniški listi prerokovali, da bo izguba ker se občinsko obratovanje čestnih železnice ne izplača.

Dejstva govore seveda drugače. Kljub temu, da so se pomnožili obratni stroški, in je bilo 34,000 naloženih v rezervni sklad in je bil denar za odplačilo davkov, popravo cest in drugega izrednega dela odtrgan, so imele cestne železnice vod občinsko upravo v juliju \$100,892 čistega dobička. Ta denar zdaj ostane občini, ki bi si ga bili med sabo razdelili cestnoželezniški baroni, ali bi cestne železnice ostale pod privatno upravo.

14 KAZNENCEV SE JE POSLOVILO OD KAZNILNIŠKE FARME.

Houston, Tex. — Štirinajst Mehikancev, ki so bili obsojeni na delo na kaznilniški farmi v Clemenu je vzel slovo od farne, ne da bi se preje sestali z ječarjem in mu povedali, kam so namenjeni. Stražniki in čuvaji so se podali na lov, toda uspeha niso dozdaj imeli.

KURJAČ UBIT PRI ŽELEZNIŠKI NEZGODI.

St. Louis, Mo. — Pri Horinu, Mo., sta pasažirski vlaka Frisco železnice udarila skupaj. Ubit je bil kurjač E. E. Jones in več potnikov je bilo ranjenih. Strojvodja George G. Weston se nahaja v kritičnem stanju.

PAROBRODNIŠKI INTERESI SO PRIŠLI S PRAVO BARVO NA DAN.

KDOR JE PRIČAKOVAL KAJ DRUGEGA OD NJIH, JE BIL V ZMOTI.

Organizirani mašinisti zahtevajo, da se pridružio stavkovnemu gibanju na Velikih jezerih.

Washington, D. C. — Odlok parobrodniških interesov, organiziranih v Lake Carriers' Association, ki pokazuje, da se trdno drže principov odprte delavnice in da hočejo po 1. septembru zopet povišati mezdo za petnajst dolarjev mesečno, ko so jo že trikrat znižali, ni presenetil odbornikov brodarških organizacij na Velikih jezerih. Brown, predsednik organiziranih mašinistov v Marine Engineers' Beneficial Association, ki se je pošteno trudil, da prepreči stavko tri tisoč mašinistov na Velikih jezerih, izjavlja, da noben pameten človek ni pričakoval, da bodo privatni parobrodni interesi ravnali drugače z organiziranimi delavci.

Brown izjavlja: "Člani naše organizacije pišejo iz vseh pristanov ob Velikih jezerih, da proglasio stavko. Vem, da sedanje poteškoče izvirajo iz dejstva, da se ne prevaža veliko blaga po Velikih jezerih, ker je cena premoagu izredno visoka. Ker ladje niso v službi, je neumno stavkati. Seveda v septembru, ko bosta rudarska in železničarska stavka končani in bodo prevažali premog, bo položaj drugačen."

Zdaj govorijo, da so manjši parobrodni interesi povzročili sedanje znižanje mezde, ki je povzročilo, da so brodarji glasovali za stavko. Zgodilo se je to, ne da bi jeklarski trust podpiral to akcijo, ki ima glavno besedo pri parobrodniških interesih. Zdi se, da je jeklarski trust ukasal, da se meza v septembru zopet poviša za petnajst dolarjev, ker se mu zdi, da bi bila stavka v teh časih precej draga.

UBILA JE MOŽA IN NJEGOVOGA OČETA.

Mož ji je bil na potu, oče pa butara.

White Cloud, Mich. — Mrs. Mad Hodill je bila aretirana na obtožbo, da je ubila svojega soproga Romie D. Hodilla in njegovega očeta 67-letnega David Hodilla. Za očeta je rekla, da je bil zanjo butara, mož ji je pa bil na potu.

Prijeli so pa tudi njeno mater Mrs. Alice Dudgeon in njena brata Lee in Herman Dudgeon. Policija izjavlja, da so vsi napravili enako izpoved.

Mrs. Hodill je izpovedala, da je imela preveč dela z očetom soproga, zaradi tega je dala šliro strupa v njegovo kavo. Padel je na tla, ko je stopil proti vratom in je bil mrtav v par minutah.

O umoru svojega moža je po izpovedala, da je živea s svojim soprogom v prepiru. Vzela je možno iglo in ga sunila dvakrat v glavo, ko je spal. Kasneje ji je bilo žal in je legla doli ob njegovi strani. Bil se ni mrtav, ampak se je tresel, mati je bila blizu in ga je sunila še enkrat v glavo. Mati je poklicala Leeja, on je pa poklical Hermana. Odložili so se, da ga obesimo v hlevu, da izgleda, kot da je izvršil samomor. Dali so mu vrč okoli vratu in jo zategnili. Popoldne sta se brata peljala v mesto in sta naznanila oblastim, da sta našla soproga obešenega v hlevu.

FARMARJI ZAHTEVAJO VLADNO KONTROLO NAD ŽELEZNICAMI IN PREMGOVNIKI.

Syracuse, N. Y. — Newyorška državna federacija farmarskih bi-rojev je brzojavila predsedniku Hardingu, da zahteva vladno kontrolo nad železnicami in premogovniki, ki pa mora biti taka, da garantira trajno obratovanje. Brzojavka zaključuje, ako se kaj takega ne more izvesti po sedanjih zakonih, tedaj naj kongres sprejme potrebne postav.

RUDARJI SO IZVOJEVALI VELIKO ZMAGO.

TAKO IZJAVLJA LEWIS, PREDSEDNIK RUDARSKKE ORGANIZACIJE.

Milicarske čete so bile odpoklicane v raznih krajih.

Cleveland, O. — Preden je John Lewis zapustil Cleveland, da odputuje na konferenco v Philadelphijo, katere se udeležijo tudi premogovniški podjetniki s antracitnega polja, je naznanil, da podjetniki, ki so dozdaj podpisali pogodbo, proizvajajo do šestdeset milijonov ton premoga na leto. Poleg teh podjetnikov so sadnji dap pred njegovim odpotovanjem podpisali pogodbe še drugi podjetniki, ki proizvajajo na leto do deset milijonov ton premoga. Naznil je, da bo to dejstvo podgalelo še druge podjetnike, da se poburijo podpisati pogodbo.

"Kljub neugodnim gospodarskim razmeram in klub ogromnim političnemu in finančnemu pritisku proti nam, prihajamo is konflikta kot zmagovalci," je rekel Lewis.

Časnikarska agencija "Associated Press" poroča, da se rudarji v raznih krajih, kjer so podjetniki podpisali pogodbo, pripravljajo, da prične s delom. Milicarske čete, ki so bile v službi okoli obiških rudnikov, so bile odrejane, da se vrnejo domov. Tudi iz Stauntona, Ill., prihaja vest, da so bile milicarske čete odrejane domov. In Pittsburga, Kans., poročajo, da sta dve kompaniji podpisali pogodbo in da pričenja s delom v rudnikih.

Iz Kansas Cityja, Mo., prihaja vest, da je Harry N. Taylor, predsednik podjetniške organizacije Southern Operators' Association, sestal konferenco s unionističnimi odborniki, da se sklene mir.

Vse to in še več enakih vesti poroča omenjena časnikarska agencija in slovenski rudarji, naspejani v dotičnih naselbinah bodo najlažje povedali, koliko je resnice v teh vesteh, ki nanašajo, da so podjetniki podajajo drug za drugim.

Delavska časnikarska agencija "Federated Press" poroča tole: Po 20-tedenski stavki na antracitnem polju in večinoma tudi na polju mehkega premoga se je dosegel začasen sporazum na polju mehkega premoga. V tem pričakujejo, da se napravi tudi sporazum na polju antracita v Philadelphiji na ta način, da se začne vpostavi stara pogodba.

V splošnem pričakujejo, da se rudarji s splošnim glasovanjem izrečejo za pogodbo. S kopanjem premoga ne bodo čakali, dokler ne bo splošno glasovanje končano.

Obe stranki izjavljata, da sta zmagali, v resnici pa nobena stranka ni nifesar pridobila, ko je bilo vse končano. V začetku stavke je list Chicago Journal of Commerce dejal optimistično: "Kolikor dalj časa bo trajala stavka, toliko znanljivejše se prične organizacija šibiti." Prerokovanja se ni izpolnilo. Unija je nedehtaknjena in znamenja so tu, da so podjetniki iz Indiane in Illinoisa pri volji podpisati sporazum posebej, da tako lahko govorijo, da imajo posebno pogodbo.

Rudarji niso še dozdaj izvajevali dveletne pogodbe, za katero se so bojevali.

Poročila, ki prihajajo iz raznih krajev Združenih držav, namigujejo, da so podjetniki povsod pripravljani pričeti s produkcijo.

Na poziv Frank Farringtona, predsednika dvanajstega distrikta, pridejo premogovniški podjetniki iz Illinoisa dne 18. avgusta v Chicago na konferenco, da se skrpa mir ali premirje do prihodnjega prvega aprila. Podjetniki vztrajajo, da morajo obvezno razsodišče o meznih zadevah in druga vprašanja tvoriti del nove pogodbe.

VRNEMO.

Chicago in okolice toplo vreme, vetrovi večinoma vzhodni in južni. Solneni vzhod 6 a. m., solneni zahod 745 p. m.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena opisa po doprasku. Subskripcija se ne vrača.

Narodna: Zlatinske delave (vsega) \$1.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$1.50 na leto, \$3.75 na pol leta, \$1.87 na tri mesece, in se izplačuje \$2.00.

Narodna in vse, kar ima slika v letu:

"PROSVETA"

2527-28 St. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slavonic National Benefit Society.

Owned by the Slavonic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$1.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v obljubo n. pr. (Jolije 21-22 poleg našega imena na našemu pomeni da vam je s tem davkom potrdila naročilo. Posvetilo je pravilno, da se vam ne vrne nazaj.

PROFIT, PROFIT! TO JE GESLO.

Kapitalistična človeška družba je v svojem stremeljenju po nagromadjenju vedno večjega profita podobna ogromnemu polipu, ki je objel svojo žrtev z lovskimi, da izsesa iz nje vse, kar se da izsesati. V svojem neizmernem stremeljenju po večjem profitu skuša kapitalistična družba na pravičen ali nepravičen način vzeti delavcu najsvetejšo: to je samodoločanje o delavnih razmerah, za katero je delavec doprinesel že neštivilne žrtve, da ni postal tlačan.

Tej tiranski denarni sili načeljujejo gospodje v Wall Streetu, ki je perfektno organizirana od najnižjega lakaja v milijonarjevi palači pa gori do trustovega načelnika ali kapitana, s pritiskalnimi, ki segajo v postavodajne zbornice.

Ta pisana družba stremi za tem, da se zlato tele dobro masti in da tako odpade iz jasi tudi zanje nekaj na račun delavstva in farmerjev. Prav ničesar se ne opusti, kar pogrezne delavce še v večjo revščino in bedo, da je ljudstvo bolj podložno. Poslužijo se vsega, da si farmer ne more pomagati na noge in se rešiti svojih upnikov. Proti tej prikazni ne pomagata tarnanje in jadikovanje. Ta demonska sila ne pozna usmiljenja. In če se hočejo delavci in farmerji bojevati proti tej strašni sili, se morajo poslužiti tistih sredstev, katerih se ona poslužuje, da ložje oplenjuje ljudstvo za sadove njegovega dela. Delavci in farmerji se morajo organizirati strokovno, politično in gospodarsko proti sili, ki lahko z enim samim podpisom pri- nesel milijonom ljudi bedo in revščino.

Strokovno delavsko gibanje v deželi predstavlja Ameriška delavska federacija, ki je v zadnjem času izdala proklamacijo, v kateri pravi, da morajo delavci in ljudstvo biti eno, ako se hočejo zavezati dogodki, ki jih narekuje Wall Street zadnje čase in po katerih naj se delavske mezde tako znižajo, da bodo delavci s svojimi družinami vred stradali, akoravno bodo delali. Kakšne namene ima gospoda v Wall Streetu, dokazujeta izpor rudarjev in stavka železniških uslužbencev.

Prav nobenih vzrokov ni bilo za izpor rudarjev, še manj so pa bile potrebne provokacije, ki so poglale železniške delavce v stavko. V Wall Streetu so odločili, da je treba zdrobiti organizacijo rudarjev in železničarjev, pa so izprli rudarje in provocirali železničarje, da so zastavkali. Dugih vzrokov ni bilo za izpor rudarjev in stavko železničarjev.

Pri tem fanatičnem destruktivnem delu, ti ga izvršuje Wall Street, so delavci element, ki se zbira pod praporom človekoljubja, ker se bojujejo za boljše bodočnost vsega ljudstva in ne poedincev. Če pa prerešetamo Wall Street in vse njene podpornike, se kmalu prepričamo, da je tem ljudem blagostanje vseh ljudi deveta briga, da plešejo okoli zlatega malika z namenom, da sebi ustvarijo boljše življenske pogoje na račun ljudske mase.

Ze večkrat so se temne sile zagnale v strokovno organizirano delavstvo, da ga porazi v interesu pomnožitve svojega profita. Ali strokovna organizacija je odbila vselej te napade in je po hudih časih prišla iz teh prask zmagovita, krepkeja in močnejša. Delavstvo se bojuje za priznanje svojega deleža od sadov svojega dela, do katerega je upravičeno po naravnih in človeških zakonih.

Ampak da je boj delavstva za izboljšanje življenskih razmer uspešnejši, mora biti delavstvo organizirano tudi politično. Največ delavstva je zdaj organiziranega v socialistični stranki in kasneje organizirani farmerjski delavski stranki, ki se močje kmalu združita v eno telo. Ako ni delavstvo organizirano politično, tedaj mu dosti- krat iztrgajo te sile njegove pridobitve iz rok, katere si je pridobilo po hudem in težkem boju. Delavci morajo izvoliti svoje zastopnike v postavodajne zbore, da tam zastopajo njih interese. To velja tudi za farmerje. Z združenimi močmi pa lahko preprečijo temne načrte gospode v Wall Streetu. Delavstvo se mora zavedati, da si mora priboriti politično moč, ako hoče zdrobiti glavo zmaja v Wall Streetu, da bo pot odprta svobodi in humaniteti. Politično moč si pa delavstvo le tedaj pribori, ko bo tudi politično organizirano. Zategadelj delavci, v politično organizacijo, v socialistično stranko.

JAVNA GOVORNICA.

lasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Iz okoliščine Exports, Pa. — Ko- likor razvidim iz časnikov, misli- jo nekateri premogarski voditel- ji, da bi sklenili pogodbo s ope- ratorji, da bodo tako približili z de- lom na podlagi nove pogodbe. V državi Pennsylvaniji premogars- ki baroni najhujše nasprotujejo uni- ni vsaki pogodbi s njo, zato se tudi neboje udeležiti kleveland- ske konference. Lewis je torej prišel sklepati pogodbo s premo- garskimi podjetniki. Mislim, da se bodo čisto dosledno izpolnile moje besede "... in obdaril bom voditelje, medeni sužnji bodo še bolj skrivili svoje upogume hrbi- te in se vrnili v še večjo sužnost."

Zakaj smo torej stradali štiri mesece in polt Mar zato, da se povrnemo v še večjo sužnost kot smo je imeli kdaj prej? Svaril smo premogarje v okraju West- moreland, naj odprejo oči in gledajo, komu se izroči, pa ker- smo videli, da je precejšnje giba- nje za stavko, sem jih tudi sam spravi precejšnje število v stav- kovne vrste. In da resnično govo- rim, mi bo žal, da sem toliko agitiral, ako bom videl, da se bo- do unijski premogarji vrnili na de- lo na podlagi separatne pogod- be. Skoro pet mesecev zastoj stradalati in sedaj ko so vsi uvideli, da je stavka dobljena, se povrni- ma na delo brez pogodbe, ni po bra- tovske. Ne, in tisočkrat ne. Da resnično povem, kolikor sem vrno agitiral za stavko, še bolj vrno bom agitiral, da se vrnejo nazaj na delo, ako se sedaj povrnejo na delo unijski premogarji na pod- lagi nove pogodbe, ki bo veljala le zanje. Posledice naj tedaj pri- pišejo sebi. Mi se nismo pridruži- li rudarski organizaciji le za kra- tek čas, za dobo sedanje stavke, temveč pridružili smo se, da se borimo ramo ob ramo za pravice nas vseh. In ne samo za zmago ru- darjev U. M. W. of A. kot je bila pred stavko. Če smo pred stavko neunijski premogarji sedaj med stavko toliko pripomogli do do- brega uspeha stavke, zakaj bi nam sedaj oni malo ne povrnilli. To bi bilo vse bolj bratsko. Ne ta- ko kot mislijo sedaj voditelji Le- wis in njemu enaki, da bi napra- vili pogodbo samo s tistimi pod- jetniki, ki so prišli na konferenco, med katerimi ni podjetnikov ne- unijskih rogov iz Pennsylvanije.

Kakor se alisi, nas mislijo pod- pirati organizirani premogarji, če se bodo vrnili na delo, da bomo la- hko vztrajali do zmage. Mi neče- mo take podpore, ne bo nas treba podpirati na stavki, ker stavke tedaj več ne bo, do zadnjega mo- ča se bomo povrnilli na delo. Edi- na podpora, ki nam je morete da- ti, da bo koristila nam in vam, je, da stojite v vrstah z nami in skupno izvojujemo popolno zma- go. Ako smo se mi borili na vaši strani skoro pet mesecev, zakaj bi ne storili mlo za drago in sta- li ob naši strani še en nadaljnji mesec. Zmaga bi bila tedaj za vse popolna.

Če organizacija U. M. W. of A. ne bo tako storila, tedaj naj ne čaka na nas dne 1. aprila 1923. In naj bo prepričana, da je poko- pana, kakor bi bil že v sedanjem boju, ako bi se spela ne bili od- zvali neorganizirani rudarji. Or- ganizirani rudarji, če nas sedaj pustite na cedilo, potem ste la- hko prepričani, da se nikoli več ne odzovemo vašemu vabilu, ker to nam bo še tretja britka izku- snja v enem desetletju. Torej pa- zite, kaj delate. — Westmore- landski stavkar.

St. Michael, Pa. — Posebnih novic nimam za pisati razun o stavki, o kateri pa je bilo že par- krat poročano. Kot član jednote in naročnik Prosvete sem upravi- čen, da nekoliko poročam. Kakor je bilo že rečeno, je naša naselbi- na St. Michael še vedno "trdna skala" v sedanjih stavki. Čeravno so nas sosedje vedno bolj po stra- ni pogledovali in imeli do nas malo zaupanja. Sedaj smo bratje vsi skupaj, stojimo ramo ob ramo in bomo tako vztrajali za izpol- njene naših pravičnih zahtev. Že dvajseti teden te naše borbe po- teka, vendar še ne izgleda, da bo kar brez noč končana stavka.

Zalostno je, da živimo v dvaj- setem stoletju, pa tavamo brez elja kakor veče po gmovju. Čas bi bil, da bi bilo temo konec. Med dobre naprednjake se nika- kor ne prištevam, saj vsak rojak lahko ve, v kakšne šole so nas po- šiljali vatarem kraju in kaj smo se tam učili. Učili so nas, da mo- ramo biti podložni krvošom in jih spoštovati čeprav nam delajo

krivico, ako hočemo, da bomo došli do boljših dobrot. Tako se danes trdi in glasi, da jim je tako narobe od zgoraj, slepi in slepi za vsak napredek pa se ve- dno drvejo za njimi. Toliko iz- kušaj imamo pred seboj, da je raj samo na zemlji in tudi pekla ni drugje kot na tem svetu, pa včasno se dvomimo, se obnavlja- mo in se sledimo svojemu razu- mu, ki pravi, tako ni prav.

Mati narava je podelila bog- stvo in blagostanje za nas vse, vsi smo torej upravičeni do enakega užitka. Prebudimo se torej vsi iz trdega spanja. Na plano nas kli- čejo naši izkoriščevalci sami s svojim izizvajanjem. Vpijejo nam naravnost v obraz: "Kaj je z vami, zaspanci. Nam je tudi še preveč, kam boste z vsem tem na- gromadenim bogastvom? Mala pe- čenica, ki nas je, ne more vsega vi- ti, zakaj, ste vendar toliko nagro- madili? Vaši otročki vas prosijo kruha, pa ga jim ne morete dati in mi imamo milijone, ki ste jih nagromadili, ne mislite pri tem na svoje korist. Zmetali ste nam vse, ker niste mislili, kaj boste dali svojim otrokom." Tako se kličejo delavstvu obeli podjetniki s svojim izizvajanjem. Delavec pa strda in se ne organizira vzlic vsemu temu.

Združimo se že enkrat in delaj- mo za svoj dobrobit. Podpirajmo svoje časopise in vstavljajmo mogočnem delavski tisk. Seveda so še narodnosti, ki sploh nimajo no- benega delavskega časopisa, tem pa priporočajte, da si ustanovijo napredne liste v svojem jeziku. Delavci smo potrebni poduka, da se vemo kako ravnati in kako sta- lišče zavzemati v današnji družbi. Neobhodno potrebno je za vsake- ga, da je več čitanja in pisanja. Med delavstvom jih je še mnogo, da so analfabeti in tem je neob- hodno potrebno, da se naučijo čit- ati in pisati in bodo zmoini čita- ti časopise.

Ako bomo razumeli položaj, bo toliko lažje, da složno vztrajamo v boju delavstva in smo alokni. To je potrebno, sicer nas bodo še nekoč kleli naši otroci, da se ni- smo pobrigali za njihovo bodo- čnost, ker smo pustili, da je bilo delavstvo še nadalje bolj in bolj izkoriščano. Drugače bodo naši potomci lahko ponosni na nas kot na svoje prednike, ki so bili ju- naki in se borili za njih boljši ob- stanek.

Tisti, ki se opravljajo delo po rokah ali kjerkoli, kjer je sedaj stavka, zapomnite si, da s tem škodujete največ sebi in nam. Prav nič vam ne bodo pomagali oni krvavo prislušeni dolarji se- danj med stavko, temveč ko se bo- ste zavedli, vas bo oni denar pe- kel kot nekaka nagrada za izdaj- stvo.

Čital sem dopis iz Hellwooda, katere naselbina mi je dobro po- znana, dopisnik omenja, da je skozi štiri mesece mirno gledal stavko naših bratov, kar ni po- sebno častno izražanje napram nam stavkarjem. Zdelo se mi je, da imam v dopisniku iskrenega prijatelja, pa sem se motil. On mirno gleda, kako me nasprotnik obdeluje, šele tedaj, ko se mu vi- di vsega preveč, se vzdrami in me- ni: dovolj do tu, ne boš ga več. Bolje bi bilo, da bi se bil on, ka- kor vsi drugi precej postavili v bran, da bi mi toliko časa ne tr- peli in tudi on ne.

Pozdrav stavkarjem po širni A- meriki. — Henrik Pečarič.

Braddock, Pa. — Ves čas pre- mogarske stavke opazujem raz- voj položaja in dopise, ki prihajajo v javnost. Bitka kot se sedaj bi- je, je še ni bilo in tudi posledice, če bi prepadli po taki bitki, bi bile za nas strašne.

Carnegie Steel, Homestead Steel in Duquesne Steel so prenehale nad polovičnim obratovanjem. Manjka jim torej že vsespoved premoga, naša stavka pa je še trdna kot je bila od početka in zavest toliko bolj okrepljena. Zmaga je torej na strani rudar- jev, samo vztrajati moramo.

Ko je bila stavka v jeklarski industriji, se je z nami ravno ta- ko postopalo ko postopajo sedaj z vsemi premogarji. Kdo je bil te- mu kriv drugi kot delavec sam? Mi sami imamo moč, da storimo stavke za nas uspešne. Ko pride 2. november, tedaj pokažimo, da smo delavci, člani zatiranega raz- reda.

Kolikor se tiče stavkocizov, je pri nas v redu. Ena družina je črtana iz našega društva. Dru- štvo št. 300 SNPJ bo priredilo iz- let ali piknik dne 20. avgusta na Braddock parku, na Carlie Moon. Za piknik in jed skrbi za to pri- pripravljali odbor. — John Red- nak.

Na njegov rojstni dan ga je vprašala mati, kaj bi imel rad in Janezek je odvrnil poželjivo: "Mama, najraje bi imel piškv zob."

Na njegov rojstni dan ga je vprašala mati, kaj bi imel rad in Janezek je odvrnil poželjivo: "Mama, najraje bi imel piškv zob."

Za naše farmerje.

Navedila za gospodje predloženo pri ajdi.

Uspeh preizkusov gnojenja s u- metnimi gnojili k ajdi je odvisen od načina njih izvedbe. Pri pre- sojevanju rezultata teh preizku- sov je pa upoštevati pogoje, pod katerimi so se izvršili ti preizku- si, in okoliščine, ki so vplivale na množino in kakovost pridelkov. Pri tem se nam je osirati na vse okoliščine, ki vplivajo na razvoj rastline in na končno množino pridelkov. Le na podlagi natanč- nih opazovanj in zabeleže teh moremo sklepati na uspeh gnoje- nja in ušinek posameznih gnojil.

Upoštevati moramo torej slede- če okoliščine:

1. Vrsta zemlje: ali je peščena, ilovnata, laporna, močvirna itd.
2. Predsedaj: ali pride ajda po ječmenu, rži, pšenici in dr., ali je bila zemlja letos še neporabljena (po prahi).
3. V kakem gnojnem stanju se nahaja zemlja: ali je bilo k pred- sedaju gnojeno s klevskim gno- jem ali s umetnimi gnojili in s kakšnimi, ali pride ajda na pra- ho.
4. Ali se k ajdi gnoji še s klev- skim gnojem.
5. Stanje zemlje za čas setve: suha, vlažna ali mokrotna.
6. Dan setve in vreme ob tem času.
7. Kakšna vrsta ajde se je pose- jala pri preizkusu siva ali črna.
8. Preizkusna zemljišča naj bo- da natančno izmerjena in zakoli- čena.
9. Vreme v času vegetacijske dobe, ob cvetju, ob zoritvi: slana, mraz, deževje, suša.
10. Bolezni ali škodljivci, ki so vplivali na razvoj rastlin, cvetja in zrnja. (Ptiči, miši itd.)
11. Kako se je ajda posušila: na ajdi ali v kolenju.
12. Druge okoliščine, ki so vpli- vale na pridelek, oziroma na ve- getacijsko dobo ajde.
13. Ob spravljajanju ajde in ob malatvi je natančno ločiti pride- lek posameznih preizkusnih zem- ljišč, ločeno spraviti in posebe o- matiti ter natančno tehtati snop- je, dalje zrnja, slamo in pleva po- sameznih preizkusov.
14. Opisati je tudi razliko zr- nja in slame ajde vsakega preiz- kusnega zemljišča posebej.

Če bomo pri preizkusnem gno- jenju ajde s umetnimi gnojili upo- števali vse te okoliščine, in pri- merjali končni uspeh, amemo z gotovostjo presoditi, katero u- metno gnojilo pokaže pri ajdi najboljše učinek in katero se naj- bolj izplača.

Ko smo to dognali, v bodoče te izkušnje tudi primerno upoštevati in za ajdo jemati ona umetna gnojila, s katerimi smo dosegli največji uspeh. Potem nam ne bo več treba točiti, češ: ne izplača se sejati ajde, ker nam ne dona ša koristi. Zemlja ni skopa. Tudi ona nam da dovolj pridelka, le, četudi mi nismo skopi in ji nado- mestimo en del hranilnih anovi, ki smo jih ji s pridelki odvzeli.

Dalje ne amemo nikdar poza- biti, da gnojenje s umetnimi gno- jili ne velja samo za rastline, ki smo ji gnojili dotično leto, ampak se njih učinek potna še drugo in tretje leto pri poznejših rastlinah.

Kratkočasnice.

V šnitovanjski posredovalni- ci. — Gospodična Mica: "Kako naj bi vzela tega človeka, saj je vendar čisto plešast." — Posre- dovalce: "Ravno zato, pomislite, koliko bo prihranil samo s tem, da se mu ne bo treba striči."

Prav. — "Dragi Lojze, komaj sva se zaročila, že sem opazila, da si mi povedal neko neresnico. Pra- vil si mi, da je tvoj oče mrtev, da- nes se sem izvedela, da živi v je- ti." — "No, saj pravim, dra- ga moja, ali je to tako življenje?"

Šečna mladost. Mali Janezek je moral k zobozdravniku. Ko je prišel domov je pripovedoval svo- jim bratcem, kako dobro se mu je godilo. Zobozdravnik mu je dal dobre sladkarije, in mu pripove- doval lepe pravljice. Najlepše pa je bilo, ko je sedel na visok stol in se mu je zdelo, da jaha konjčka.

Na njegov rojstni dan ga je vprašala mati, kaj bi imel rad in Janezek je odvrnil poželjivo: "Mama, najraje bi imel piškv zob."

Na njegov rojstni dan ga je vprašala mati, kaj bi imel rad in Janezek je odvrnil poželjivo: "Mama, najraje bi imel piškv zob."

Meteoriti.

Avtomobilski kralj Ford je de- jal, da Wall Street kontrolira de- lavske unije. Mogoče je Ford mi- silil na Gompersa in njegove na- meluke.

Ako pride do cenzure knjig, ka- tero pripravi sveti John Sum- mers, si usojamo predlagati slede- če genjemane v visoko cenzurno komisijo: Billy Sunday, prerok Voliva, pater Kazimir.

Bojnih linčarjev napredne lita- rature bi ne mogli najti pod soln- cem.

In ko bodo ti gospodje sodili, kaj je moralno in kaj ni moralno, tedaj "oj zlati vek muzam ame- riškim pride!"

Francija zopet išče iglo v kupa nemške slame. Kadar jo najde, po- ve Lloyd George.

Harding je jako energičen mož. Kadar je treba zaječiti konja, Harding zaječi polja. Ena reč je gotova: pregal se ne bo.

Neki Američan je plačal dvaj- set dolarjev na Kubi za telefoni- čni razgovor s svojim — pcom v New Yorku. Pes je sveda govo- ril z običajnim "hav-hav" in to je vredno dvajset dolarjev.

V kateri dobi še živimo?

Graščak v dobi fevdalizma je navadno med poveljniki v armadi. Vsi plemiči so bili poveljniki. Tako so tudi sedanjí denarni in industrijski baroni. Miličarske če- te v Jolietu, kamor so prišle stra- hovav stavkarje, so pod povelj- stvom velemešarskega magnata Morrisa.

Tu imamo odgovor na vpraša- nje: v čigavih rokah je vlada? V čigavih rokah je armada?

Kjerkoli pogori kak kandidat demokratske stranke, sledi izgo- vor, da je imel Woodrow Wilson svoje prste vmes. Wilson torej še vedno strši. Demokratje, dajte za eno sveto mašo!

Visoka gospoda v Washingtonu je končno pokazala, da je za kaj- zerev mir v industrijskih konflik- tih. Gospoda hoče, da kapitalisti zmagajo za vsako ceno. In gospe- da je še tako predzma, da pravi, da "ljudski interval" zahteva zmago kapitalistov.

Denarni mogotei imajo med se- boj prepire glede taktike, politič- ne in vere, ameko kadar je treba udariti po delaveh, ni med njimi skeba.

Zdaj vemo, kdo je "trpeča pe- blika ali občinstvo".

Delničarji velikih korporacij, ki navadno stanujejo v krasnih vilah v parkih zunaj mesta.

To je tisto "občinstvo," ki ogorčeno obsodi že v naprej vsako stavko. Kdo se čudi?

Multimilijonar in kralj poljedel- skih strojev McCormick se je za- dnji teden poročil v Parizu z gles- liški igralko Ganno Walsko. To je tisti kralj, ki se pred par meseci ločil od svoje žene in pred nekaj tedni so listi poročali, da si je dal vcepiti "žilavostno želo" nekega mladega možkega, za katere je dal sramotnih petsto dolarjev.

Po mnenju časnikarskih pasje- poizničkov je bila ta poroka večje važnosti kot vseh 40.000 porek, ki so bile sklenjene v minulem letu v Chicagu. Posvetili so ji tri strani naslovov, čtiva in slik.

Vest iz Washingtona: Na teme- lju informacij iz uradnih krogov je vlada Združ. držav priznala fa- šistično vladlo Italije. Na podlagi konzularnih poročil je v Italiji vzoren red in mir — prvi pogoj vsake civilizirane države, ki spo- štuje življenja in lastnino.

K. T. B.

NAZNAVILLO.

Denver, Colo. — Pozivljam vse člane društva Columbia, št. 218 SNPJ, da se v polnem številu u- deležijo prihodnje seje dne 21. avgusta ob dveh popoldne. Na dnevnem redu imamo nekaj zelo kočljivih reči za rešiti, zato vas prosim, da se vabilu odzovete. Obenem opozarjam nadzorni od- bor, da se snide skupaj eno uro pred sejo v svrhu revizije, ker zadnje ni bilo vseh, niso mogli stvari završiti. — John Malovrh tajnik.

NEMCIJA NA SMRTNI POSTELJI.

Tako pravi kancelar Wirth, ki četrta igraja iz Alzacije za krvoločnost.

FRANCIJA HOČE ODŠKODNINO.

Berlin, 14. avg. — "To ni mir, temveč nadaljevanje vojne proti nemčojim vsake obrambe. V imenu šloveljubnosti moram označiti izganjanje Nemcev iz Alzacije okrutnost od strani Francozov. Po takem početju moramo soditi, da stojimo pred mrtvaško posteljo tega naroda." S pretresljivim glasom je sinoči izgovoril kancelar Wirth te besede napram inozemskim poročevalcem, ki so bili pozvani v njegovo pisarno. "Založna zadržaj treh let se nadaljuje," je rekel dalje Wirth. "Po izganjanju zmagovalcev je uničena veljavna nemških vrednot, ki jo je ustvarila Nemčija s svojim delom. Danes je vrednost nemškega denarja komaj še 250. del prvotne in normalne vrednosti."

"Predvsem je vedno prva dolžnost vsake vlade, da preskrbi svojemu ljudstvu kruh in deset milijonov starih mark, ki so jih ravno kar izsilili od nas, je bilo ravno namenjenih za kruh in živčnem nemškemu ljudstvu. Z dolarjem, ki stane še skoro tisoč mark, ne moremo v tujezemstvu nakupiti živčevja za svoje ljudstvo, treba pa je nakupiti za sime neobhodno potrebne moke in kruha."

Rambouillet, Francija, 17. avg. — Francoški kabinet je z glasovanjem odobral stališče, ki ga je zavzel Poincaré v Londonu na konferenci s predsedniki entente in bo pričakovali na izjavo reparacijske komisije, kako akcije naj zavzame v slučaju, da bi Nemčiji ne mogla izpolniti naloženih ji dolžnosti za odplačilo dela reparacijske odškodnine.

KONGRESNI PROGRAM SOCIALISTIČNE STRANKE.

Chicago, Ill. — Glavni stan socialistične stranke je objavil kongresni program za letošnje jesenske volitve.

1. Javno lastništvo vseh javnih koristnih naprav in naravnih bogastvenih virov, posebno železnice, rudnikov, jeklen in drugih glavnih industrij, ki so se razširile v monopol, a pristavkom in določbami, da se delavci zastopani v vodstvu teh industrij.

2. Normalni delavnik naj obsega štiri in štirideset ur ali manj dela v tednu v času potrebe. Določiti naj se minimalna mesna, ki pa mora biti tako visoka, da garantira dostojno življensko mero. Ustanovi naj se državno zavarovanje za delavce proti boleznim, poškodbam in starosti. Sprejme naj se dodatek k ustavi, da se preprosto otroško delo v industrijah, trgovskih in poljedelskih podjetjih. Priznati se mora absolutna pravica do organizacije delavcev, pravica do stavke in raspoustavljanja stavkovnih straž. Prepoved naj se izdaja sodniške prepovedi ob času delavskih stavk in vzame naj se sodnikom moč proglašati postavke neustavnim.

3. Zemljišča, ki so za obdelovanje, a so neobdelana, naj se obdelajo do popolne vrednosti najemnine. Vlada naj posodi denar proti nizkim obrestim organizacijam združenih farm, ki se obdelujejo z modernimi stroji. Izdela naj se dober načrt za odpravo najemnikov na farmah. Zgrade naj se javne žitnice, elevatorji in hladilnice.

4. Vsem jetnikom naj se podeli takoj svoboda in se naj pomilostijo, ki so bili obsojeni zaradi njih izražanja o vojni ali njih delavnosti v delavskih organizacijah v vojnem času. Natančno naj izpolnjujejo ustavni amandamenti 13, 14 in 15, ki se nanašajo na zamorec in sprejmejo naj se postavke, ki osigurajo zamorecem civilne, politične, industrijske in podučne pravice.

5. Priznata naj se ruska in mehiška vlada. Umaknejo naj se takoj vojaške čete s Haitijs in San Dominga. Vse oborožene stalne sile naj se hitro znižajo in končno odpravijo.

Radi slabe trgovine nameravajo avstrijski tovarnarji spremeniti svoje tovarne za ure v lokomotive tovarne. Načrtujemo se, da bodo lokomotive izdelane z onimi stroji kot ure ravnotako dobro tekle.

PAROBRODNI INTERESI SO VPREGLI DELAVCE V SVOJ VOZ.

V KADEVI SUBVENČNE PREDLOGE SO SE OBRNILI ZA POMOČ NA ORGANIZACIJO NAŠINISTOV.

Zdi se, da nekateri delavci ne morejo spregledati mahinacij privatnih interesov.

Washington, D. C. — Znano je, da Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, ni radikalec, pa tudi ne "rdečkar". Kljub temu je pa videl tako nevarnost napad na žep ameriškega ljudstva v subvenčni predlogi za parobrodstvo, da je eksekutiva Ameriške delavske federacije odločno protestirala proti nameravani subvenčni predlogi.

Parobrodni interesi so se obrnili na pomorske mašiniste, da jim pridejo na pomoč. In tako vidimo, da Brown, predsednik njih organizacije, v imenu pomorskih mašinistov protestira proti Gompersovemu protestu in celo pravi, da nima eksekutiva Ameriške delavske federacije pravice soditi o subvenčni predlogi, ker ne razume njenega pomena, ampak to pravico imajo le mašinisti.

Prvi Brownov protest je Gompers prejel 28. junija, to je takoj po končani konvenciji Ameriške delavske federacije. Konvencija je pa soglasno odobrila Gompersovo stališče. Gompers mu je odgovoril petega avgusta. V tem odgovoru je navedel prejšnje zaključke Ameriške delavske federacije, ravno tako ni odrekal Brownu pravice, da ga zasliši eksekutiva, predno se je odločila, da nastopi proti subvenčni predlogi.

Odborniki delavskih organizacij, ki malo dalj vidijo in bolj globoko mislijo o takih subvenčnih predlogih, pa pravijo, kje je bil Brown, ko so se ladje plovbenega odbora prodajale privatnim bizniškim interesom in zakaj ni zahteval, da se ustanovi močna trgovska mornarica, ki naj bi bila lastnina ameriške vlade in pod njeno kontrolo. Ako naj ljudstvo plačuje izgube trgovske mornarice, je logično bolje, ako plačuje svoje izgube, mesto da plačuje tuje. Ameriško ljudstvo nima najmanjših koristi, ako imajo privatni parobrodni interesi velike profite. Ako je nujna potreba, da se nacionalizirajo ameriške železnice, ali ni ravno tako ali pa še nujnejša potreba, da se nacionalizirajo tudi trgovska mornarica? Zdi se, da vprav pomorski strojniki malo razumejo o narodnem gospodarstvu in imajo pred očmi le svoje hipne interese, zaradi tega so najmanj sposobni soditi o subvenčni predlogi za parobrodstvo.

STAVBINSKI DELAVCI PODPIRAJO ŽELEZNIČARJE.

Minneapolis, Minn. — Stavbinski delavci v tem mestu so zaključili, da dajo enodnevno mezdo v podporo stavkujočim železničarjem. Ta prispevek znaša štirinajst tisoč dolarjev in je prvi korak, da stavbinski delavci naberejo za podporo pet in dvajset tisoč dolarjev.

Organizacija tesarskih delavcev je še posebej darovala pet sto dolarjev.

Klavniški delavci se reorganizirajo.

Chicago, Ill. — Mesarski delavci, organizirani v Amalgamated Meat Cutters in Butcher Workmen, so na svoji konvenciji v St. Paulu sklenili soglasno, da se vsi klavniški delavci, to je delavci, ki delajo v klavnicah, organizirajo v industrijski uniji.

V 11 URAH 1100 MILJ V LETALU.

San Diego, Cal. — Lajtnant Westside T. Larson je preletel razdaljo med San Antonio, Tex., in San Diegom v nekaj manj kot enajst urah. Razdalja znaša 1.100 milj.

ŠOLSKI PODUK ZA ROKODELSKE VAJENCE.

New York, N. Y. — Organizacija graverjev in kleparskih delavcev sta izdelali načrt, po katerem naj bi vajenci obiskovali večerne šole, da spopolnijo svoj pouk. Načrt je bil odposlan šolskemu svetu. Po tem načrtu bi bili vajenci odpuščeni, ki nočejo obiskovati večerne šole.

NEMCIJA NE MORE PLAČATI.

OBVESTILA JE O TEM ZA VEKNIKE.

Francija se pripravlja za okupacijo velike rušniške pokrajine.

Berlin, Nemčija. — Nemška vlada je obvestila z noto britsko, francosko, italijansko in belgijsko vlado, da ne more plačati odškodninskega obroka deset milijonov dolarjev. Vzroki so iskati v padanju vrednosti nemške marke pri nakupu najpotrebnejših življenjskih potrebščin.

Poluradno je bilo poročano, da so prejeli britske in francoske bančne centrale okoli \$2.500.000 odplačila.

Pariz, Francija. — V političnih krogih sklepajo, da kabinet sklene sezvati parlament k zasedanju. Ravno tako sodijo, da bo parlament odobral taktiko ministrskega predsednika Poincaréa.

Nekateri upajo, da Belgija podpira Francijo. Drugi vidijo, da ententa razpade, ako ostane Lloyd George še nadalje ministrski predsednik Velike Britanije. Ako pade ententa, tedaj izgine tudi versailka mirovna pogodba.

Značilno pa je, da vzdržujejo francoski velebiški interesi prijateljske stike s nemškimi velebiškimi interesi, kljub temu, da Francija grozi z okupacijo Obrenja.

Velebiški interesi so mednarodni. Kadar bodo francoski in nemški delavci razumeli to resnico, pride kmalu do pravega sporazuma med francosko in nemško republiko. V interesu francoskih in nemških privatnih velebiških interesov je, da se goji umetna sovrastva med obema narodoma. Mogoče ravno zadnja igra, vprizorjena po francoskih in nemških privatnih velebiških interesih povzroči, da francosko in nemško ljudstvo preje spregleda in spozna spletke mednarodnega kapitalizma, kot je včasih ljudem izkoriščevalcem.

STRAŠNO DIVJANJE TAJFU NA V KITAJU.

Amoy. — Šele zdaj so dognali, koliko žrtv je zahteval in koliko škodo je napravil tajfun, ki je divjal pred Svatova 2. avgusta. Ljudi je bilo ubitih okoli šestdeset tisoč, škoda pa cenijo na več milijonov dolarjev.

FRANJ IZGOVORI.

Detroit, Mich. — Detroit Shipbuilding kompanija naznanja, da zapre svoje ladje delnice v Wyandottu zaradi prevračalnih davkov. Od leta 1872 so imeli v tej ladje delnici 286 ladij za službo na Velikih jezerih, 91 ladij pa za službo na morju. Od kar je bilo sklenjeno premirje, počiva skoraj zmirom delo v ladje delnici. Ladje delnice najbrj porušijo, ker ni naročil.

PARASITSKI SLOJ ZAPRAV. LJA DENAR Z OBEMA RO. KANA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

na, akoravno gredo k počitku šele ob sedmih ali osmih zjutraj po preigrani noči.

Dekleta, ki se kopljejo, niso več privlačna sila, kajti šene, ki sede po igralnicah so oblečene bolj prozorno, kot pa šene v kopalnicah.

Tudi španski kralj Alfonso ni za te zajeduhe več privlačna sila, ko prihaja v igralnico, da se udeleži bakara v sobi za moške, kjer kade smotke po štiri dolarje. Kralj Alfonso tiho pristopi in vpraša svojega soseda, kdo je bankir in kako visok je zalog. Na španskem pa buržoazni listi navidezno španskemu ljudstvu pripovedko, da je moral kralj odpotovati in strada s svojimi družinami vred, da lahko ta parasitični sloj nadaljuje svoje malovredno življenje.

Dober izgovor. — Sodnik: "Zakaj ste sunili gospoda z nožem v telo?" — Zločinec: "Prihajala je policija in nekam sem vendar moral skriti svoj nož."

Vzroki slepote v Združ. državah.

New York. (Jugoslavanski oddelek F. L. I. S.) Department of Commerce je objavil rezultate preiskave o vzrokih slepote v zvezi z ljudskim štetjem od l. 1920.

Po ljudskem štetju je bilo tega leta 52.567 slepcev v Združenih državah. Vlada je vsakemu poslal izpraševalno polo; 40.976 izmed njih je povrnilo polo in od teh je 35.788 navelo vzrok svoje slepote.

Od teh 35.788 slepih oseb je 13.816 (38,6%) navelo, da je slepota nastala vled kakšne posebne bolezni na očeh, kot je katarakt (siva mrena) ali glaukoma (zeleni mrena) v 5.623 slučajih (15,7%) so slepoto povzročile kakšne splošne bolezni, kot osepnice, vnetje možganskih mren (meingitis) ali škrlatica. Nezgođe so povzročile 5.913 (16,5%) slučajev slepote. Med temi je bilo 1.429 oseb, ki so zgubile vid valed razstreliv ali orožja.

Od bolezni na očeh je največ slepote povzročil katarakt, namreč 4.896 slučajev (13,7%); glaukoma prihaja za njim z 1.932 slučajev (5,4%); oslabenju očesnega živca je pripisati 1.755 slučajev (4,9%).

1.198 slučajev slepote (3,3%) je nastalo valed očesne vnetice pri detetih. Da je sedaj veliko manj slučajev slepote radi tega vzroka, je razvidno tudi iz statistike o vpisanih učencih v šolah za slepce, ki izkazuje, da je le 14,7 odstotkov vpisanih v šolam letu 1917—1918 oslepele radi "optične neonatorum" nasproti 24,2% vpisanih v prejšnjih letih. To pojezanje pripisuje se vporabi znanstvenih metod zdravljenja, posebno rabi kapljic arebrnega nitrata v oči deteta.

Boj proti trakom tudi pokaže uspehe, ker so pripravljeni le 3 odstotki slepote radi trakome nasproti 5,2% v l. 1910.

ČERKE V SNU.

Highland Park, Ill. — Thomas McCraren je zasnil vili v koplo sena, a je prišel takoj bežati, ko so se iz koplo vanj vsule čebele. Predno je došel do varnega svetla, je bil tako opikan, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Export, Pa. — Obrnite se na železničarsko organizacijo. Oficijska stavka je le za železničarje po delavcih, za druge železničarje je stavka le tam, kjer jo je odredila lokalna organizacija. — Pozdrav.

Oprostilo pismo. — Cenjena gospodična učiteljica! Ker imata moja fanta oba samo še eno hlače, bo Jurče ostal ta teden doma.

SEVEROVA ZAKLADNA VZROČILO JE ZURJIT V DRUŽINAH.

Onemogla, nervozna ženska bodo gotovo dobile uspešno od pomoč kadar uživajo SEVERA'S REGULATOR

Toniha za ženske Promaga bolečine, popravi nerodno funkcije, pomaga naravi okrepčati oslabele ženske organe in jim povrne normalno razmere.

SENA 61.88 Vprašajte v lekarnah.

W. E. SEVERA CO. CLEVELAND, OHIO

SLUŽBO DORI

Slovenka za domača hišna dela: Plaša po dogovoru. Oglasite se pri: Mrs. Anna Bostič, 2403 So. Hamlin ave., Chicago, Ill. (Adv.)

ŽENITVENA PONUDBA.

Vdovec, star 35 let, bi se rad seznanil s Slovenko ali Hrvatko v starosti 20 do 30 let v svrhu žitve. Katera resno misli in je dobrega in poštenega značaja, naj piše in poda vse informacije takoj v prvem pismu, priloži naj tudi svojo sliko. Glede imetja se tu ne vprašuje, ker ne iščem bogastva, temveč le dobro, pošteno ženo. Tajnost jamčena in za vsak slučaj neopoznava se vrnejo slike in pisma. Naslov je: VDOVEC, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. (Adver.)

Slovenska Narodna		Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.		Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESK:
 Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 52, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jaka Zavertnik, upravitelj glasila Filip Gdina.
FOROTNI ODESK:
 John Underwood, predsednik, 406 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Baraborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terelaj, Box 151, Lawrence, Pa., John Gurek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
BOLNIŠKI ODESK:
 OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 VZHODNO OKROŽJE: John Gurek, Box 266, Moon Run, Pa.
 ZAPADNO OKROŽJE: Anton Selar, Box 104, Groen, Kans., ed jagospad, Max Mare, Box 106, Buhl, Minn., za severozapad, Mike Zagel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
 Frank Zalta, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5805 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:
 Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
 Janko Ovan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
 Jos. Shuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.
 VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 5202 St. Clair Ave., Cleveland, O.
 POZOR! — Korrespondenca s gl. odborom, ki deluje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se navedejo Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NAVLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se navlovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.
 Vsi prisilni na gl. parotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 406 W. Hay St., Springfield, Ill.
 Vsi dopisi in drugi spisi, namena, oglas, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Julija 31-22)

pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljeno, vled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
 2657 So. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

POTREBUJEMO
 IZUČENE SLAMNIKARICE
 ZA DELO PRILJAVITE SE
 TAKOJ PRI:
 H. H. HEYMAN COMPANY
 19 SO. WABASH AVE.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vodni le najbolj in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko ocvor, steklenice in raznih loncev, itd.
 Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.
 Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne solenine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Priseljevanje iz starega kraja v Ameriko je bilo 1. julija t. l. odprto.

Pišite meni, da Vam naredim pravilne in dobre prošnje.
 Če oseb ne pride povrnem denar. Ne odlašajte da ne bo kvota zopet izčrpana.

MATIJA SKENDER,
 JAVNI NOTAR
 za Ameriko in stari kraj.
 5227 Butler Street, PITTSBURGH, PA.

Dr. J. V. Grahek
 ZDRAVNIK.
 Uradne ure so 10:00 zjutraj do 2:30 popoldne.
 645 E. Ohio Street.
 Telefon Cedar 2388
 H. S. PITTSBURGH, PA.

CUNARD
 Directni in odlični parovi v
 DUBROVNIK ali Raba, ki se hodi
 s aljam in plava hitro
 TURCIJA (novi).....Des. 9
 v 5 DNEH V JUGOSLAVIJO
 na vseh parobli, ki plujejo vsak TOREK
 iz New Yorka. Vsi potniki trajnega razreda imajo kabine.
 MAURETANIA AQUANTANIA
 BERENGARIA
 preko Cherbourga
 Za večji listi upravitelja najbližnjega
 zastopnika v vašem mestu ali obali.

EMIL KISS, bankir,
 133 Second Ave.,
 NEW YORK, N. Y.

ZASTOPNIŠTVO
 Slovenske Banke D. D. Zagreb,
 Prva Hrvatska Stradnica, Zagreb,
 Francoščinske Banke, Beograd,
 in njih podružnice v Jugoslaviji.

Ispolnjuje v svojem AMERIŠKEM
 delarju v smeri in branah
 v slovenem kraju

POTOM POSTE IN BREJOJAVNO.
 PRODAJAM BIFARTE ZA VSE
 LADJE.
 VAM PREKRŠNI ROJAKE IN
 STAREGA KRAJA.
 OVAJLAN VSE BANONE
 POLJE.

PREJEMAM DENAR NA VLOGE
 IN PLACAM 1% OBRESTI.
 Pišite po pošti.

EMIL KISS, bankir,
 133 Second Ave.,
 NEW YORK, N. Y.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na
 slovenske banke

ZAKRAJSEK & ČEŠARK
 70—9th Ave., New York City.

Ona pošilja denar v stari kraj
 potom lastnih direktnih zvez
 s pošto in sanesljivimi ban-
 kami,

predaja parobrodne listke za
 vse važne prekomorske linije
 za potovanje v stari kraj in
 od tam sem,

izdeluje listke za debavo oseb
 in starega kraja in druge no-
 tarne listke.

Za nadaljna pojasnila se ohr-
 nita na sgoraj navedeni na-
 slov.

Postrežbo točno in solidno.

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedštine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

Dvignila je pajčolan raz svoj obraz za opazovala nekaj trenutkov s svojimi temnomodrimi očmi tako vprašujoče, da je skoro zardel. Počasi mu je odgovorila:

"Ali ste napram vsem damam, ki jih srečate tako slučajno, kakor mene, tak kavalir kot sedaj?"

"Slučajno! Verujte mi, madame, da takšega slučaja še nisem doživela. Toda bodite prepričani, da bi to storil vedno, posebno pa še, ako bi bil slučaj tako ugoden, kot je ravno sedaj, ker imava oba isto pot."

"Ne vem, ako vam je ta slučaj res tako ugoden, ko ste si naprili tako nalogo in me sedaj vozite po Parizu. Sedaj me hočete spremljati še v Marseille; ne vem, ali bi vam mogla verjeti, da ste hoteli res tja potovati?"

"Madame, nikar mi ne delajte krivice. Prisegam vam, da sem namenjen v Marseille. Sicer pa ni treba prisegati, ker vam to lahko dokažem. Samo trenutek prosim!"

Potegnil je hitro iz žepa listnico, vzela je vozni listek prvega razreda za Marseille in nakaznico za spalni kupe. Radovedno je pogledovala nakaznico in brala tekst.

"Profesor Pelotard, London", je rekla "Vi ste torej Anglež? To sem si mislila takoj, dasiravno govorite kot pravi Francoz."

"Jaz živim samo na Angleškem," je rekla in se komaj premagal, da je ni vprašal, odkod je ona. "Torej sedaj ste se prepričali, da sem govoril resnico, ali sprejmete moje ponudbo?"

Pogledala ga je z mirnim, jasnim pogledom in odločno odgovorila:

"Da! Ako hočete biti res tako plemeniti in velikodušni napram nemani dami..."

Hotela je še govoriti naprej, toda on jo je prekinil:

"Hvala za vaše zaupanje, madame. Toda še nekaj vas moram vprašati. Ali vaši sovražniki vedo, da ste mislili odpotovati?"

"Da... to bi bilo mogoče!" je kila preplašeno. "Tega sicer nisem povedala v hotelu, toda danes popoldne, predno sem se odpeljala z Jakobom, sem pripravljala svoje stvari. Ali mislite..."

"Prepričan sem, da bodo postavili špijone na vseh glavnih postajah, ako imajo za to dovolj poguma in sredstev."

Opazoval je in videl, da si ne zna pomagati.

"Tu je mogoča le ena rešitev. Vi se morate preobleči in to takoj!"

"Preobleči, kako mislite to? Kje? In koliko časa imava še do odhoda vlaka?"

"Kje? Tukaj v avtomobilu. Časa imava malo več nego četrt ure. Samo malo potrpljenja, takoj vidite."

Gospod Filip Collin, ki ga je naš bralac gotovo že zadavljaj spoznal, je pogledal skozi okno in zažvižgal šoferju. Avtomobil se je ustavil.

"Koliko rabite do kolodvora Lyon?"

"Četrty ure."

"Iskjučeno! 10 minut."

"Nemogoče."

"Mora biti."

Šofer se je obotavljaj in mrmal:

"Tako hitra vožnja ni dovoljena."

"Zato bo pa tudi plačilo večje nego je takas. Recimo 4-kratna takas in eventualna kazen."

Šofer se je zasmejal.

"Ako je tako, potem je stvar v redu."

Hotel je še nadaljevati pot, toda Filip Collin ga je zadržal:

"Počakajte tu na mestu, dokler vas ne pokličem. Tukaj ostanemo približno pet minut, potem imate še 10 minut časa."

Šofer je začuden vstavil avtomobil. Filip je okretno potegnil iz žepa mal etui in rekel:

"Oprostite, madame."

Z največjo brzino ji je odpel pajčolan iz vzela klobuk raz glavo. Njegovi dolgi in tenki prsti pa so švigali med etuijem in njenim obrazom. Razne šminke, maske, puder in tuš, vse je znal uporabljati z največjo brzino in spretnostjo. Svetloba električne žarnice je padala skozi okno in mlada dama je začudeno opazovala v ogledalu vse hitre izpremembe na svojem obrazu. Za delo, ki bi sanj

priroda rabila najmanj 20 let, so zabili spretni prsti gospoda Collina komaj štiri minute. Njen obraz je postal mrtev in brezbarven. Trepalnice so bile lene in trudne, gube okoli nosa in preko čela so dajale izraz starosti. Brada je postajala šiljasta... potem pa so prili na vrsto lasje. Potegnil je parko z malim glavnikom preko njenih senc in preko tilička, opazila, kako so naenkrat posiveli na teh mestih njeni črni lasje. Filip ji ni dal niti časa, da bi občudovala njegovo mojstrsko delo, vzela je hitro njen klobuk, zamrmral:

"To je sicer barbarsko, toda mora biti!" — odrgal je oba noževa peresa raz klobuk, zmečkal jih v svoj žep; klobuk ji pa zopet posadil na glavo. Nato je zavezal z veliko spretnostjo pajčolan okoli klobuka na oni znani način, kot nosijo klobuk in pajčolane postarane Angležinje na svojih potovanjih.

"Ali mislite, da se ne bi prebledili, ako bi slekli svoj plašč? V njem bi vas na vse zadnje še spoznali!"

Prikimala je vaa zmedena in slekla plašč. Obležena je bila v modro promenadno obleko. Collin je hitro svil njen plašč in ga potisnil pod blazinjo.

"Šlo bo," je zamrmral, ko je opazoval s kritičnim očesom. "Pa ziti samo na to, da bo vaš korak kolikor mogoče težak in truden in da se vedno opirate na mena. Ali govorite angleško? To je dobro. Vse ostalo prepustite meni. Sedaj smo gotovi — točno pet minut."

Dal je šoferju znak... rahlo šumenje motorja se je naenkrat spremenilo v divje bučanje in avtomobil je zadržal z naglico izstreljene. Na cestnih križiščih, ki jih vidno je mislil šofer, ki mu je bila pred očmi samo štirikratna takas, da ni dobro s tako naglico voziti po glavnih ulicah, zato je na prvem oglu zavil s tako kratkim zavinkom v stransko ulico, da je lepa dama zletela v naročje svojega spremljevalca. "Potem so se pa vozili s blazno hitrostjo po raznih dolgih in ozkih ulicah, ki so bile poredkoma in slabo razsvetljene. Na cestnih križiščih, ki jih je prevodil šofer z brzino brzovilaka brez opazne javno varnosti in vse varnostne narédbe, sta večini mladi gospod in njegova neznanka s glavami butnili skoraj ob

strop. Tu in tam sta videla nerazločno postavljene, kako hitre skupaj, zdelo se jima je večkrat, da se zalete v kak zid ali svetilnik, da se zalete v cestne pregrade, toda vse je šlo srečno. Zaviralnice so delale tako silo, da je imel Collin občutek, da se razleti avtomobil zdej in zdej na sto kosov. Švigali so iz ulice v ulico, zavijali zdej na levo zdej na desno. Oba potnika sta mislila, da ne končata srečno te vožnje. Filip Collin je sicer poznal dobro pariške šoferje, vendar mu je včasih zastajal duh in obljuboval je materi božji veliko voščeno svečo, ako se stvar srečno konča. Nazadnje je šofer zmanjšal hitrost in pripeljal na veliki trg. Avtomobil se je ustavil pred velikim udom Lyonskega kolodvora. Filip je pogledal na uro.

(Dalje prihodnjik.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Narodna skupščina.

27. julija. Razprava o proračunu vojnega ministarstva. Poslanec Brodar (SLS) je hvalil ministra, da je napravil tako hitro red pri oskrbi vojakov glede prehrane, obleke in strehe. Govorili so še drugi poslanci od Jugoslov. kluba. Oglasil se je k besedi tudi vojni minister gen. Vasić. Čujmo, kaj pravi on! — Proračun vojnega ministarstva je naravnost majhen. Armada šteje "samo" 3323 častnikov. (Imamo statistiko staro samo 2 meseca, ki pa trdi, da jih je 6066!) Oficirske plače so naravnost siromašne, tako da se častniki zadolžujejo. (Kakšne so pa potem plače drugih državnih namestencev, ker so za polovico manjše?) Je proti skrajšanju vojaške službe, ker v šestih mesecih ni mogoče vojska usposobiti za boj. (Vojna je pa nasprotno pokazala, da so se vojaki-rekruti po 12 tedenskem vezbanju borili v frontah kakor stare sablje. Trditve, da armada ni prevelika, je smešna, če povemo, da je imela naša armada do pred tedni pod orožjem še 144.233 vojakov, dočim je bivša Srbija imela največ 11.000 mož stalne vojske. In ali je bila srbska vojska za Srbijo premajhna? Prihodnjik bomo objavili članek, ki bo pokazal na podlagi statističnih podatkov, kakšno armado in s kakšnimi naporji vzdržuje naša Jugoslavija.)

Proračun vojnega ministarstva je bil seveda sprejet.

Na popoldanski seji se je vrhila razprava o proračunu ministarstva za zgradbe. Izmed slov. poslancev je govoril poslanec Žebot (SLS), ki je kritiziral slabe ceste v Sloveniji, in posl. Stanovnik (SL), ki se je potoval po cestarje, ki so bili odpušteni. Po govoru ministra, ki je kot odgovor posl. Žebotu očital Sloveniji most čez Muro pri Veržuju, češ, da je dobila na račun Srbije, je bil tudi ta proračun sprejet.

Na večerni seji je prišel na razpravo proračun ministarstva prometa (saobračaja). Govoril je posl. sodrg Golouh o socialno-političnih delavskih vprašanjih, za priznanje strokovne organizacije in kolektivnih pogodb, za izboljšanje prejemkov uslužbencev in zahteva pojasnila o podraževanju južne železnice. — Proračun je bil tudi sprejet. Zatem bi imel priti v razpravo proračun za pošto in brzojav. Pa ostal je posl. Barić in izjavil v imenu opozicije, da smatra opozicija našo pošto in brzojav za tako slabo, da se ne izplača o tem govoriti. Tu ne razumemo opozicije; tembolj bi bilo menda potrebno govoriti. — Ta del proračuna je bil seveda takoj sprejet.

Tudi uradništvo začenja izpregledovati. Vršlo se je v Belgradu zborovanje uradništva iz cele države. Uradništvo je nastopilo zelo odločno. Na zborovanju sprejela resolucija proti stavko ozroma z izstopom iz državne službe, če ne ukrene vlada zadostnih korakov za ublažitev uradniške bede. Naše mnenje je, da bi bila taka resolucija temvečjega pomena, če bi šlo uradništvo roko v roki z drugim proletarijatom. Združeni duševni in telesni proletarijat bi bil zmogel državno krmilo takoj pritiskati v pravičnejšo smer.

V macedonskem mestu Gradsko, 30 km od Velesa, služi g. polkovnik Milan Katanić. O tem polkovniku ve že vsak mestni otrok, da ima navado aretirati meščane brez vsakih razlogov ter jih obenem tudi prepretati. Z blicem se je spravil celo nad uradnike. Kakšnega značaja je g. polkovnik, nam precej točno osvetljuje naslednji slučaj. Na kolodvoru je prišla ženska v spremstvu nekega vojaka. Na kolodvoru je bil v

tistem času tudi polkovnik Katanić. Tedaj se je naenkrat obrnila ženska k njemu in mu vrgla v obraz vprico mnogobrojnega občinstva sledeče besede: "Hteli ste, da vam se podam i pošto to nisam htjela učiniti, protirujete me! To ni Bugari nisu činili s nama, što vi kao predstavnik arpske vojske činite! Sram vas bilo!" Polkovnik ni rekel ne besedice, temveč je prav tih odšel z kolodvora. Vse to je opisal Pantelija Jovović v "Balkanu". Tudi ta slučaj mora vplivati zelo poredno na jugoslovenske "državotvorce", ki so gluhi in slepi k napakam vseh vrst, ki se dnevno kopišijo.

Mazno gibanje rudarjev Trboveljske premogokopne družbe. Dne 24. t. m. so se pričela pogajanja med zastopniki delavstva in zastopniki družbe. Zastopnik družbe gosp. Skubic je takoj izjavil, da se ne spuša v nikakršna obvezna pogajanja, dokler ni rešeno vprašanje dolga pri državni železnici ker nima za povikanje delavskih mezd denarja. Mnenje je, da delavstvo ne more zato, če prodaja družba premog onim, ki ne plačajo. Delavstvo ne more nositi na svojih ramah še zle posledice slabih plačnikov, ker je itak dovolj dolgo čaka. Zato se ne more zadovoljiti s to družbino utemeljitvijo.

Zagreb razburja nova afara. Dne 17. julija ponedeljek so pripeljali orožniki iz Gospiča v Zagreb morilce — blokaše nesrečne Milana Crevara. Ko so prišli orožniki s morilci na kolodvor, jih je pričakovalo prebivalstvo s

evetjem in avtomobil, ki jih je nalašč čakal, jih je odpeljal v gostilno Ljube Corka. Tu so popeli žandarji in aretirani Pezelj, Mayerhofer, Matasić in Frković pet golašev in štiri steklenice piva popili in to v času trideset ure. Nato so si naročili izvoška, naka so se odpeljali proti sodnijskim zaporom. Hrvaško napredno časopisje poziva zaradi tega na pomoč vlado, ki je medtem že aretirala dotične orožnike ter uvedla proti njim preiskavo. Plemenite strasti so se na Hrvaškem nenavadno razpaale. In vlada se jih veseli, kea lahko ribari v kalnem. Nezavedno delavstvo, ki se pusti z nacionalističnimi frazami za nos potegovati, obžalujemo.

O vojaki in politiki piše "Hrvat" ter navaja zelo kričeče slučaje. Pravi, da sprejemajo v armado zdravnike Wranglovec, ki so seveda popolnoma odvisni od svojih komandantov. Tako se je zgodilo pri 35. pešpolku v Zagrebu, da je ruski zdravnik dr. Murzini poslal v bolnico zaradi kratkovidnosti prostaka Badlaja, češ, da je za vsako službo pri vojaki nesposoben. Toda major Minajović ni respektiral njegove odredbe ter ni pustil vojaka v bolnico, Wranglovec pa se tudi ni potegnil za prostaka, v strahu za svojo službo. Po "Hrvatovi" izpovedi so delali tako s stem prostakom zato, ker je Hrvat in republika-

nece. Neverjetne stvari se gode v jugoslovanski državi.

Prvi jugoslovanski vagoni. Tdni so v Subotici dovršili pri tvrdki "Ferum, d. d." prvih 40 vagonov na jugoslovanskem ozemlju.

GROZDJE GROZDJE GROZDJE

Ako želite en ali več železnih voz svežega grozdja, tedaj ne zamudite, temveč pišite nam takoj za vsa pojasnila v angleškem ali pa v slovenskem jeziku. Mi prodajamo v raznih količinah in razno grozdje čisto teko bokse prosto. Mi nakladamo kare v našem založenem magazinu in se posebno pazi na vsako pošiljitev. Pišite še danes za ceno na naslov:

P. ERLICH & COMPANY,

267 Wholesale Terminal

Los Angeles, California.

COLUMBIA GRAMOFONE

od \$30.00 — \$250.00.

VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH.

Imam novo zalogo samih importiranih "Homokord" rekordov.

Brezplačne cenike dobite pri:

VICTOR NAVINSEK,

331 Grove St., Conemaugh, Pa.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpoložljive blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar silalo da ni vsak dobil pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, še kupi. Pošljite brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, zlatina, srebrnina, diamante, prstane, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

VARUJTE SEBE IN VAS DOM

S prave importirane avtomatske pištole. Kaliber 28.

Ta avtomatska pištola "Model 1916" je najboljša vrsta avtomatskih pištol, posebno znana za zanesljivo in hitro streljanje. Je popolnoma varna, ter hitro izprazni naboj. Po izstrelitvi vsakega naboja se avtomatsko izprazni in pripravi drugi naboj na strel. Nabija se s 33 kalibralni Colt U. S. naboji; izstreljuje 28 strel. Zelo močna in točna. Narejena so iz plemenite jekla. Trd gumijev ročaj. Se vnaša napre. Ena najboljših importiranih pištol. — Naradna cena je bila po \$14.00. Mi smo jih kupili veliko zalogo in v večji teži jih lahko prodajamo po snižani ceni.

Naka cena tem 25 kaliberskim Avtomatskim importiranim pištolam "Model 1916", je le \$7.50 dokler jih bo kaj v zalogi.

Pošljite nam vaše ime in naslov, in 25c kot za pošiljtevno troško. Pišite za bodete poslani \$7.50, kadar se vam je primene na dom. Popolno zadovoljstvo jamčimo ali pa denar nazaj. Pišite še danes.

UNION SALES COMPANY, DEPT. 964. 16 S. Desplaine St., Chicago, Ill.

DELNICE JADRANSKE BANKE.

Narastajoče poslovanje Jadranske banke v zvezi z njenim ekspanzivnim delom v vseh panogah gospodarskega življenja v domovini je izkazalo potrebo povečati lastna obratna sredstva zavoda. V izvršitvi sklepa obnega zbor do 27. maja se je sedaj povišalo delnično glavnico od 120 milijonov kron na 240 milijonov kron s izdajo 300.000 delnic po K 400 ali din. 100 nominalne.

Iz mnogobrojnih vprašanj naših strank glede nakupa delnic nam je sklenilo, da bojo naši izseljenci želeli nabaviti delnice III. izdaje, valed česar se je rok za podpisovanje v Ameriki podaljšal do 30. oktobra tekočega leta. Naši izseljenci, ki še niso delničarji lahko kupijo delnice pod istimi pogoji kakor nedelničarji v domovini.

Cena za eno delnico je (K 400 za glavnico in K 360 za rezervo)..... K 760.— doletvi 5% obresti od 1. jan. do 31. okt. 1922..... 31.70

K. 791.70

Delnice imajo pravico do dividende za leto 1922.

Za leto 1921 dividenda je iznosila 12% to je K 48.— in je pričakovati za leto 1922 še boljši dohodek.

Za vpis in informacije se obrnete na:

FRANK SAKSER STATE BANK
GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Jurkica Agićeva.

Fovest.

Hrvaško spisal Ka. Šander-Gjalski.

Prevel Fr. Orel.

(Dalje.)

"Naposled — jaz sem Pazarinčan, in to mi je v dolžnost nasproti Vam" — je dovršil z uljudnim poklonom.

Ko se je Radmanović oddaljil, bilo je Jurkici kakor da je izgubila katerega starih znancev. Dolgo še — dolgo, tudi tedaj še, ko se je z vlakom peljala dalje, mislila je nanj. Povsem blažena in srečna si je ponavljala pri sebi: "Na, — saj vendar ni tako trda med tuje. Povsodi je dobiti dobrih duš!" — mislila si je in v duhu so se jej vrstile najnežnejše podrobnosti izza Hanibalove družbe. Skoraj vsaka beseda, vsaka kretnja, — vse, vse jej je ostalo globoko vtisnjeno. Pa ponavljaje si vse v duhu, ni za hip jej ni prišlo na um, da bi se vprašala, kak utis pa sem jaz, napravila nanj? Po njegovem položaju, njegovem rodu in vsem bil jej je v njeni skromnosti tako zvijen, da si ni mogla dovoliti tega vprašanja Uga-jala sta jej tudi Glavarević in Smiljanić, a prvi se jej je dozdeval nekam otročji, a za Smiljanićem se je vpraševala, čemu je tako otožen. — Prispodablja je za nehoti z Radmanovićem, morala je dati prvenstvo slednjemu.

"Pa zakaj ni pristav vstopil v isti voz, kakor jaz?" — se je vprašala. Niti ni znala, v kateri je vstopil, ker v razburjenosti ni pazila, kam je bil Smiljanić odšel. A odkritosrečno, kakor je bila, bilo jej je še bolj po volji, da se je našla samo. Čutila je potrebo, da se uda lastnim mislim. A tuji, dolgočasni svet, se svojimi daljnimi planjavami, po katerih so se razprostirali nedosežni pašniki ali pa velike njive s še stoječimi, suhim stebli turške, ni je odvrnil od misli, ki jo je zadržala v domišljijo, domišljijo tako sladko in milo, da so se jej lepe oči vstopile v daljino, daljino daljavo, a na dražestnih ustnicah jej je zaigral blažen, srečen nasmeh.

VIII.

Ko je Jurkica na vilanjski postaji izstopila iz kupeja ter se znašla z vso svojo množtevno prijago na peronu, ni znala, kako bi si pomagala, kam naj spravi te ropotije? Bilo jej je tako težko okoli srea, kakor ne jedenkrat osobito tekom včerajšnje vožnje. — Čutila se je popolnoma zapuščen, skoraj nesrečno. Velika gnječa ljudstva, ki je silila k vlakom, odhajajočemu na Mohač, tisti prerivanje, tekanje, brezobzirno pehanje, a zatem še drzni pogledi možkih: vse to jo je zmešalo tako, da je bila kakor izgubljena. Spoznala se je kakor nespretno in neaprakčno, in v občutku teh svojih težav, toliko da je niso solze obile. Hipno se jej je dozdevalo, da je Smiljanić vstopil v uradno poslopje postaje. Veselja bi bila skoraj zavriskala; a takoj se je spomnila, da se mu ni hotelo niti, da bi se do sem-le vozil z njo v istem kupeju. Zato se mu ni javila, ostavila na

onem in istem mestu, med največjo gnječo in stisko, v obeh rokah po nekoliko omotov, dočim je ostalo ležalo pred njo na tleh. Sam Bog znan, kako dolgo bi bila še tam čakala, da se jej ni približal eden železnih uslužbencev ter jo vprašal: ali ne odpotuje v Mohač, kajti vlak da je čaka ter odide vsaki hip. "Vaa rastresena; in ne odgovoril mi na vprašanje, poprosila ga je, da jej pomore kam spraviti njene stvari. Povprašala je še, bi-li dobila kočijo ali voz do Drave, ali vsaj do Šikloša. Služabnik jej ni znal kaj odgovoriti; naprtil si je na plača njene košarice, akat-lje in zavitke ter sproval Jurkico v čakalnico, kje je istočasno služila tudi za postajno gostilnico.

— Voz pa dobite težko, ako ga niste izrecno naročili. V trgovini so še in vse je zaposeljeno" — tem. Povprašam, je-li kak voz do Šikloša, da dopete vsaj do tam. Trenutek zatem se je služabnik-povrnil ter javil, da ni voza razen jednega, a oni je še naročen.

Ni gal — je ponovila Jurkica potro. V tem se je obrnil Smiljanić. Njiju pogleda sta se srečala. On je zardel v lica, a zatem se je v očitni zadregi približal mladenki:

— Vi nimate voza? — No — lahko se pope-ljete z menoj. Oprostite, da vam nisem stavlil te ponudbe še v Žakanju. No, mislim sem si, to je u-merno samo ob sebi, ker od Drave naprej nam je tako in tako skupna prilika — opravičeval se je Smiljanić; v resnici pa jej ni prej ponudil, ker se je bal, da bi deklica tako ponudbo od njegove strani smatrala za drzno. Iz tistega razloga tudi ni v Žakanju vstopil v isti kupé z njo. Bal se je, da jej morda ne boče ljubo, in da bi mogla misliti, da se jej vsiljuje. A za glavo ne bi dopuščal, da bi se imelo tako mnenje o njem.

Po mali južini sta šla, da polžeeta voz. Stal je ravno pred poslopjem postaje. Bil je to navaden jednovprežen kmetki voz. Kočijaš je bil arh-aki kmet iz Vilanja. Dobročutno lice slovanskega tipa se je prijazno nasmehnilo, ko ga je Smiljanić nagovoril. — Ogrnjen je bil z dolgim, velikim kožuhom; v katerem se je dozdeval štiriveglat. Tako Smiljaniću kakor Jurkici je bilo drago, da sta se sestala s človekom svojega jezika. Obadva sta mislila, da se v Vilanju znajdeti Bog si ga vedi kako daleč od vsega svojega, a glej, — tu-kaj ališta domačo govorico, Jurkico je zelo raz-veselilo ter je v svoji najivnosti rekla kmetiču, kako jej je drago, da je našla svojega človeka, — človeka istega rodu in jezika. Kmetič jo je začu-deno pogledal; očitno je bilo, da je ni umel in ni-kakor ni mogel pojmiti, kako bi ta mestna "fra-la" pak on — pa — mogla biti istega naroda, ali v čem si jednaka. Še bolj začuden se je ozri-na Smiljanića, ko ga je bil vprašal, dadi je v Vilanju in okolici mnogo Srbov in Hrvatov in dadi se trdo drže svojega jezika? Predno je kmet odgovoril, je potisnil klobuk nekoliko nazaj, piju-nil v stran in tedaj, kakor ne bi znal, odgovoril: prav ali ne, je rekel: — Eh, znate, imenitni go-spod, v naši vasi je vsakovrstnih, — je Madja-rov, Svabov in Luteranov — je Racoov, Srbinar, pa Šokaveev — a vsi smo pauri, — jednaki smo, — vse skupaj tarejo iste nadloge. Le te so odme-rjene pravično.

(Dalje prihodnjik.)